

BELLATRIU Can.- Masia del veïnat de la Pujada, situada a la riba esquerra de la riera d'Argentona, entre el torrent del seu mateix nom i el de És de planta irregular,
per tractar-se d'una agrupació de construccions de diferents períodes amb les corresponents teulades. La façana de migjorn, la més antiga, on s'obria la porta principal, sembla correspondre al segle XVII. Avui la porta d'accés es troba a la façana perpendicular a aquella, en el cos que, antigament, acupava l'espaiós celler.

Els Bellatriu guarden amb encomiable zel un considerable patrimoni documental que arrenca al segle XIII i arriba fins els nostres dies, compost per testaments, èpoques dotals, plets, contractes censals i un gran nombre de rebuts de diversos pagaments, conjunt que permet establir la geneologia de la nissaga i de gran interès per la historiografia d'Argentona. N'extraïem una mostra:

La masia de can Bellatriu, com hem dit, ja la trobem documentada al segle XIII, en una època datada a 23 d'abril de 1246, per la qual Saurina, vídua d'Arnau de Gombarres, deixa integrament el mas anomenat Gombarres a **Gullem Besatriu** i a la seva muller Bona, declarant que ni ella ni cap persona en nom seu podrà mai tornar enrera aquest acte. És, creiem, com una mena de "partida de naixement" del mas Bellatriu que ens ha pervingut.

Al segle XIV, concretament a 6 de novembre de 1350, Bernat de Lledó i la seva muller Elisenda, venen a **Francesc Beatriu** una peça de terra amb una casa en ella construïda, amb les entrades i eixides, drets i pertinences seves, amb arbres i altres que posseeix en la parròquia d'Argentona, prop del lloc dit de la Pujada. Fa testament el 6 de setembre de 1360; i nomena hereu del mas Biatriu al seu fill Pere.

Per l'abril de 1390, un fet luctuós posa una pàgina negra a la història de la família. **Pere Beatriu** fou víctima de l'assassinat perpetrat per Berenguer de Fornells, veí d'Argentona i Guillem Bruguera de Canyamàs, quan es trobava a la cuina del mas Lladó amb Margarida, la propietària, vídua d'Arnau de Lladó.(4)

L'11 de juliol de 1484, **Esteve Besatriu** i el seu fill i hereu **Antoni Besatriu**, venen a carta de gràcia un censal mort de 16 lliures de preu i 20 sous de pensió anual a Antoni Manent, de Sant Genís de Vilassar.

L'any 1459, Pau Busquets, procurador de Narcís Sala - prevere de la prepositura d'abril de la Seu de Barcelona - fa un precari o nou establiment d'un cens a **Antoni Beatriu**, pagès de Sant Julià d'Argentona. Es tracta d'un cens de tres lliures i un sou anuals, a pagar per Sant Miquel de setembre, que reb Antoni Beatriu sobre una casa situada al carrer de la plaça de la ciutat de Mataró. La casa és d'Antiga Janer, vídua del peraire de Mataró Jaume Janer.

3 de setembre de 1566. Establiment a rabassa morta d'un tros de terra fet per **Antoni Beatriu** a Joan Lladó. Aquest tros de terra, que és fitat ab pedres per la banda de llevant és dins les possession d'Antoni Beatriu i afronta a llevant, migdia i ponent amb Beatriu, i a tramuntana part amb en Cabanyes, part amb en Ballot i part en Beatriu.

A 25 de febrer de 1595 **Bartomeu Beatriu**, pagès de Sant Julià d'Argentona, fill i hereu del difunt Antoni Beatriu, estableix a Bartomeu Bova a una peça de terra herma, però llavors vinya, situada a Argentona al lloc dit la muntanya dels cominals.

Ja en el segle XVII, hi ha una pica-baralla entre la família Bellatriu, representada pel seu procurador Rafael Ballot, i la família Viver, que reclama a la primera el dot aportat per Caterina Viver en casar-se amb **Bartomeu Beatriu**, per haver mort sense descendència masculina. El procurador diu no haver lloc a aquesta restitució ja que Caterina, en morir, deixà tres filles - Maria, Eulàlia i Elizabeth - en edat hàbil per a testar i són elles les que s'han de quedar amb el dot. El plet, però, és resolt a favor dels Viver.

No menys curiosa és la qüestió que s'establí entre en Pau Lledó i en **Josep Beatriu** a resultes de la venda d'uns terrenys propietat del primer. En efecte, pel març de 1661, dit Pau Lledó cedeix a **Rafel Beatriu** un troç de terra herma de la seva

propietat, per tal de poder adreçar el curs del torrent, dit de can Bellatriu, que en temps de pluges sovint desbordava en un punt determinat i causava danys a les terres dels Bellatriu; a canvi Rafel cediria a Pau, per durant quatre anys, els fruits d'una vinya de la seva propietat contigua al terreny cedit. El tracte es va fer de paraula, essent-ne testimonis en Pau Fornells i en Gabriel Quintana, boter, ambdós d'Argentona.

Passats els anys, en el decurs dels quals morí Rafel Bellatriu, en Pau Lledó reclamà al fill d'aquell, en Josep Bellatriu, el troç d'herm venut al seu pare, que un cop adreçat el rieral s'havia convertit en terra de conreu, dels fruits del qual en venien gaudint els Bellatriu. Josep, naturalment, s'oposà a les pretencions d'en Lledó i cridà els testimonis del tracte, en Fornells i el fill d'en Quintana, que certificaren haver vist com per espai de quatre anys en Lladó collia els fruits de la vinya d'en Bellatriu com si fos seva, tal com el pacte de 1661 establí, i que per tant havia de donar per satisfet el cobrament de la venda.

A 20 de setembre de 1771, Bruno Roig i Rita (Roig) i Beatriu extenen època dotal a favor de **Mathieu Beatriu** i de la seva muller Teresa. Confessen haver rebut d'ells, a paga de la legítima paterna i materna de Rita, trenta lliures i dos vestits, un de negre i l'altre de color.

En el segle XIX desapareix la forma **Beatriu**, cognom secular de la família, per deixar pas a la de **Bellatriu** que és la que avui persisteix

Com sol passar amb les masies de llarga història, aquesta també forneix el llegendari popular: És tan antiga aquesta casa de pagés, diu la tradició oral argentonina, que Nostre Senyor ja passava a demanar-hi caritat i com que en Bellatriu n'hi va fer generosament, Jesús li ho va agrair dient-li que mai no es perdria aquella nissaga per manca de fill varó. I així ha vingut sent fins els nostre dies.

També hom diu que durant la guerra del francès can Bellatriu, com tantes altres masies, fou exoliada per la soldadesca. Però els seus habitants, alertats de la presència dels gavatxos, havien fugit al bosc deixant-los-hi l'entrada franca al celler i a la pallissa i quan, farts de vi, els soldats dormien la mona mig colgats a la palla, tornaren els homes del mas i els hi feren el paquet, enterrant-los tot seguit en un camp de la mateixa finca sense deixar cap mena de rastre.

Em contava en Joan Bellatriu que fent un sot per plantar un palosanto forent exhumats alguns ossos humans, qui sap si donant testimoni històric d'un fet fins avui considerat llegendari per falta d'evidència documental.

La veu popular també situa a can Bellatriu un pou de tal profunditat, que si hom hi tira una pedra no arriba a sentir el soroll de la caiguda. Però ningú, ni els pagesos mes vells de la rodalia, saben dir el lloc exacte on es troba aquest pou. Hom sospita si podria tractar-se de la "mina vella", desapareguda anys ha.

La "mina nova" és la que actualment dona aigua a la casa i serveix també pel regatge dels conreus. Des de la boca de la mina l'aigua fa un recorregut d'uns trenta metres fins arribar a la pica d'una bassa situada a uns 140 metres de la masia. El cabal d'aigua, per minut, era de 1300 c.c. a 15-11-1981(12) i de 947 c.c. a 24-9-2001